

Міністерство освіти і науки України
Донбаська державна машинобудівна академія

О. В. Шимко

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ

Тематика семінарських занять

для студентів спеціальності «Політологія» усіх форм навчання

Затверджено
на засіданні
методичної ради
Протокол № від

Краматорськ
ДДМА
2022

УДК

Ш 61

Інформаційні війни: тематика семінарських занять для студентів спеціальності «Політологія» усіх форм навчання / уклад. О. В. Шимко. Краматорськ: ДДМА, 2022. 20 с.

Тематика семінарських занять містить плани практичних занять з дисципліни «Інформаційні війни» для студентів спеціальності «Політологія», методичні рекомендації щодо підготовки до занять, короткий зміст кожної теми, питання до тем та перелік рекомендованої літератури, яка є у наявності в бібліотеці ДДМА.

Розробник:

О.В.Шимко, старший викладач

Відп. за випуск

Є. В. Болотіна, доцент

ЗМІСТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТІВ І КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ, ВИМОГИ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ	4
СЕМІНАР 1. ЕВОЛЮЦІЯ ЗАСОБІВ ПЕРЕДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ	6
СЕМІНАР 2 ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ І НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА	7
СЕМІНАР 3 ТЕХНОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОТИБОРСТВА	8
СЕМІНАР 4 ТЕОРІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ	9
СЕМІНАР 5 ІНФОРМАЦІЙНА ЗБРОЯ	10
СЕМІНАР 6-7 МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ	11
СЕМІНАР 8 ХОЛОДНА ВІЙНА	12
СЕМІНАР 9 ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВПЛИВ СУЧАСНИХ ЗМІ	13
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	14
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	18

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТІВ І КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ, ВИМОГИ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Семінарські заняття - це самостійна творча робота здобувача по вивченню матеріалу теми під керівництвом викладача. Проводиться у формі вільної творчої дискусії, обговорення рефератів, доповідей.

Основною метою семінарського заняття є поширення та поглиблення теоретичних положень теми та формування навичок практичного застосування теоретичних положень теми, вміння практичного використання знань, принципів і методів соціології в своїй практичній діяльності.

Готуючись до семінарського заняття здобувач повинен:

- ознайомитись зі змістом плану семінару та переглянути конспект прослуханої лекції за даною темою;

- ознайомитись з рекомендованою літературою та прочитати відповідний розділ підручника або навчального посібника, опрацювати додаткову рекомендовану літературу. Робота з науковою книгою вимагає свідомого засвоєння прочитаного, а не механічного заучування. Для цього необхідно усвідомити зміст різних понять, спеціальних термінів, положень, що в свою чергу забезпечує термінологічну обізнаність здобувача та вироблення навичок логічного мислення;

- здійснити критичний аналіз викладеного матеріалу в опрацьованих джерелах з даної проблеми;

- скласти конспект опрацьованого матеріалу, де зазначити власну точку зору з даної проблеми;

- здійснити самоконтроль через відповідні питання з даної теми;

- скласти план відповіді на кожне питання плану заняття.

Виступаючи на семінарському занятті здобувач повинен:

- уникати технічного переказу матеріалу лекції або рекомендованої літератури;

- відповідаючи на питання, розглядати певні положення у розвитку, здійснювати порівняння різних підходів, концепцій в опрацьованій літературі;

- показати практичну значущість цих положень;

- інші здобувачі, присутні на семінарському занятті, повинні брати активну участь в обговоренні проблем, що розглядаються, а в разі неповного або недостатнього висвітлення матеріалу доповнювати відповідь, вступати в полеміку, використовуючи додаткові висновки, факти та цифрові дані.

У процесі засвоєння знань з дисципліни здобувач повинен уміти готувати реферати і виконувати контрольні роботи. Участь у названих формах самостійної роботи закладає у здобувача первинні навички самостійної дослідницької діяльності, набуття навичок пошуку, опрацювання відповідних джерел інформації.

Реферат - це скорочений виклад змісту первинного документа або його частини, з основними фактичними даними й висновками. Він починається з викладу сутності роботи і складається за таким планом: тема, предмет (об'єкт),

характер і мета роботи. В рефераті слід показати ті особливості теми, які необхідні для розкриття мети і змісту роботи, методи проведення роботи. Виклад матеріалу в рефераті має бути коротким і точним. Середній обсяг реферату становить приблизно 15–20 друкованих аркушів формату А4.

Виконана реферативна робота повинна продемонструвати наявність навичок у здобувача щодо самостійного пошуку та опрацювання джерельної бази з обраної теми. З цією метою здобувач має знайти, ознайомитись і використати декілька наукових, навчальних і науково-методичних публікацій, в яких висвітлюються ті чи інші аспекти обраної теми.

До таких джерел належать:

- по-перше, наукові публікації,
- по-друге, навчальна література,
- по-третє, методично-довідкова література.

У вступі автор аргументує вибір теми, вказує на її важливість, актуальність теми.

Основна частина реферативної роботи складається з відповідних розділів. Назва будь-якого розділу основної частини не повинна повторювати назву теми роботи. Висновки робляться щодо кожного з розділів основної частини, а також узагальнення і можливі шляхи розв'язання проблем, розглянутих в основній частині дослідження. Список використаних джерел включає бібліографічний опис усіх опрацьованих і використаних автором у цій роботі джерел інформації.

Написання **контрольної роботи** передбачає:

- вибір теми із запропонованого переліку;
- вивчення рекомендованої літератури та добір матеріалу;
- упорядкування літератури відповідно до пунктів плану;
- у вступній частині роботи слід обґрунтувати актуальність теми, чітко сформулювати мету роботи;
- у логічній послідовності висвітлити кожне з питань плану;
- робота завершується загальним висновком з теми роботи;
- до роботи додається список використаної літератури;
- обсяг роботи повинен становити до 15 сторінок.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАР № 1

Тема: «Еволюція засобів передачі інформації»

Основні питання, які необхідно висвітлити для розкриття змісту теми:

Поняття про інформаційне протиборство, походження і значення інформації, виникнення та ознаки інформаційного суспільства. Три цивілізаційні хвилі за Тоффлером Е., становлення засобів масової інформації, чотири комунікаційні революції ХХ століття. Виникнення інтернету та розповсюдження цифрових технологій. Особливості сучасних засобів масової інформації.

План

1. Поняття про інформаційне протиборство.
2. Комунікаційні революції.
3. Особливості сучасних засобів масової інформації.
4. Характерні ознаки інформаційного суспільства.
5. Система діагностики внутрішньої та зовнішньої соціальної інформації.

Знати визначення понять: еволюція, інформація, протиборство, засіб передачі інформації, засіб масової інформації, інформаційне суспільство, діагностика, соціальна інформація, внутрішня інформація, зовнішня інформація, науково-технічний прогрес, сільськогосподарська цивілізація, промислова цивілізація.

Питання для самоперевірки

1. Що таке інформація?
2. Назвіть та охарактеризуйте чотири комунікаційні революції ХХ ст.
3. Опишіть процес інформаційного протиборства.
4. Назвіть засоби масової інформації.
5. Назвіть етапи діагностики внутрішньої та зовнішньої соціальної інформації.
6. Що таке «інформаційний вибух»?
7. Дайте характеристику «хвилевої» теорії розвитку науки і техніки.
8. Поняття про інформаційну безпеку.
9. Як відбувається діагностика соціальної інформації?
10. Назвіть ознаки інформаційного суспільства.

СЕМІНАР № 2

Тема: «Інтенсифікація інформаційних процесів і національна політична еліта»

Основні питання, які необхідно висвітлити для розкриття змісту теми:

Поняття про інформаційний процес, виникнення та еволюція інформації, основні кваліфікаційні ряди інформації, поняття про «знання» і «дані». Поняття про формальні та неформальні інформаційні процеси. Система діагностики внутрішньої та зовнішньої соціальної інформації, глибинні трансформації, до яких призводять сучасні технології. Роль політичної еліти в управлінні інформаційними потоками. Визначення ключової ланки в ході стратегічного інформаційного протистояння національних політичних еліт.

План

1. Поняття про інформаційні процеси.
2. Інтенсифікація інформаційних процесів
3. Види, еволюція та значення різних видів інформації.
4. Поняття, риси та функції політичної еліти.
5. Види діяльності політичної еліти.

Знати визначення понять: інтенсифікація, інформаційний процес, інформація, еволюція, книгодрукування, телеграф, телефон, радіо, телебачення, комп'ютер, Інтернет, наукова інформація, логіка, знання, дані, відомості, елементарна інформація, соціальна сфера, науково-інформаційна діяльність, фактографія, концептографія, збір інформації.

Питання для самоперевірки

1. Що таке інформація?
2. Опишіть інформаційний процес.
3. Назвіть різницю між даними, інформацією та знаннями.
4. Охарактеризуйте види інформації.
5. Опишіть формальний та неформальний інформаційний процес.
6. Що таке науково-інформаційна діяльність?
7. Перелічіть та опишіть етапи науково-інформаційної діяльності.
8. Як відбувається збір та обробка інформації?
9. Назвіть фактори інтенсифікації інформаційного процесу.
10. Що таке політична еліта?

СЕМІНАР № 3

Тема: «Технології інформаційного протиборства»

Основні питання, які необхідно висвітлити для розкриття змісту теми:

Приклади інформаційного протиборства у стародавньому світі, розвиток пропагандистського впливу на психіку воїнів і цивільного населення. Створення спеціальних органів для надання інформаційно-психологічного впливу під час Першої світової війни. Формування основних принципів ведення інформаційно-психологічного протиборства, сучасні можливості інформаційного впливу на масову свідомість. Розвиток комунікативних моделей впливу, носії інформації і принципи ведення «холодної війни». Семантична і семіотична війна як війна слів і символів, вербальна аргументація, невербальний вплив як новий тип впливу.

План

1. Виникнення інформаційно-психологічного впливу.
2. Історичний розвиток інформаційного протиборства.
3. Історія інформаційного протиборства в Україні.
4. Інформаційне протиборство у 20 столітті.
5. Поява та розвиток пропаганди.
6. Інформаційна пропаганда за часів СРСР.

Знати визначення понять: технології, інформаційне протиборство, історія, пропаганда, інформаційна пропаганда, стратагеми, езуїти, методи, Троянська війна, філіппіки, громадська думка, протистояння.

Питання для самоперевірки

1. Що таке інформаційно-психологічний вплив?
2. Історичні приклади застосування інформаційно-психологічний впливу.
3. Як відбувалося інформаційне протиборство в історії української держави?
4. Назвіть приклади інформаційного протиборства у ХХ столітті.
5. Опишіть історичний розвиток пропаганди.
6. Приклади пропаганди з боку СРСР.
7. Методологія психологічної війни.
8. Найбільш яскраві методи психологічно-інформаційного впливу.
9. Як формується громадська думка?
10. Напрями інформаційного протистояння.

СЕМІНАР № 4

Тема: «Теорія інформаційної війни»

Основні питання, які необхідно висвітлити для розкриття змісту теми:

Ключова роль інформації в житті людини і функціонуванні громадських та державних інститутів, перехід до глобального інформаційного суспільства. Основні сфери ведення інформаційного протиборства. Поняття інформаційної війни, коло її можливих учасників, види, форми, цілі та етапи. Кібернетична війна як специфічна форма інформаційної війни, концепція консцієнтальної війни. Характерні ознаки інформаційних війн, наслідки програшу в них. Проблема перемоги та поразки

План

1. Визначення поняття «інформаційна війна».
2. Цілі, коло учасників та етапи інформаційних війн.
3. Види та форми інформаційних війн.
4. Характерні ознаки сучасних інформаційних війн.
5. Питання перемоги та поразки в інформаційній війні.
6. Наслідки інформаційної війни.

Знати визначення понять: теорія, інформаційна війна, протистояння, перемога, поразка, фальсифікація, дискредитація, ефективність, тактика, стратегія.

Питання для самоперевірки

1. Поняття і сутність інформаційної війни.
2. Назвіть можливі цілі інформаційної війни.
3. Опишіть етапи інформаційних воєн.
4. Історичний розвиток інформаційного протиборства.
5. Як визначити перемогу та поразку в інформаційному протистоянні?
6. Які можуть бути наслідки інформаційних воєн?
7. Назвіть ознаки інформаційного протистояння сучасності.
8. Яка роль фальсифікацій в інформаційній війні?
9. Приклади друкованої пропаганди.
10. Як визначити ефективність пропаганди?

СЕМІНАР № 5

Тема: «Інформаційна зброя»

Основні питання, які необхідно висвітлити для розкриття змісту теми:

Поняття інформаційної зброї, основні об'єкти її застосування, цілі використання, функції та поле дії, особливості інформаційної зброї, її відмінності. Два основних види інформаційної зброї: інформаційно-технічна і інформаційно-психологічна. Класифікація цих видів зброї. Загальна характеристика підвидів. Захист від інформаційної зброї. Психофізична зброя, психотропні засоби. Біовіруси, масова телевізійна зброя.

План

1. Визначення поняття «інформаційна зброя».
2. Класифікація інформаційної зброї.
3. Інформаційно-технічна зброя.
4. Інформаційно-психологічна зброя.
5. Основні вимоги до «творців» інформації.

Знати визначення понять: інформаційна зброя, класифікація, інформаційно-технічна зброя, інформаційно-психологічна зброя, творці інформації.

Питання для самоперевірки

1. Що таке інформаційна зброя?
2. Назвіть види інформаційної зброї?
3. Охарактеризуйте види інформаційно-технічної зброї.
4. Опишіть інформаційно-психологічної зброю.
5. Що таке психофізична зброя?
6. Назвіть психотропні види зброї.
7. Об'єкти інформаційної зброї.
8. Які бувають цілі інформаційної зброї?
9. У чому полягають особливості інформаційної зброї?
10. Біологічні засоби протистояння.

СЕМІНАР № 6-7

Тема: «Маніпулятивні технології інформаційної війни»

Основні питання, які необхідно висвітлити для розкриття змісту теми:

Поняття про інформаційно-психологічний вплив та його різновиди. Вимоги та ознаки творців інформації. Поняття про інформаційні інфологеми, їх функції, різновиди, роль у сучасному інформаційному просторі. Виникнення та сутнісні характеристики інфологем. Активність та агресивність інфологем, їх деструктивний характер. Використання маніпулятивних технологій, групи маніпулятивних прийомів, що мають найбільш універсальний характер, їхня загальна характеристика. Основні та додаткові інформаційні технології.

План

1. Виникнення та загальна характеристик, функції інфологем.
2. Інформаційні операції у воєнний час, види, задачі.
3. Приклади інформаційних операцій у воєнний час.
4. Основні маніпулятивні технології в інформаційних війнах.
5. Додаткові маніпулятивні технології в інформаційних війнах.
6. Інформаційні війни між владою та олігархами, між олігархами, між владою та опозицією в Україні.
7. Інформаційні війни між владою та олігархами, між олігархами, між владою та опозицією в світі.

Знати визначення понять: інфологема, маніпуляція, маніпулятивні технології, інформаційна операція, додаткові технології, інформаційна війна, влада, олігарх, опозиція, інформація, інформаційна хвиля, провокація.

Питання для самоперевірки

1. Поняття, сутність та функції інфологем.
2. Поняття та види інформаційних операцій.
3. Охарактеризуйте основні маніпулятивні технології.
4. Опишіть додаткові маніпулятивні технології.
5. Різновиди інформаційно-психологічного впливу..
6. Вимоги до творців інформації.
7. Що формують інфологеми.
8. Які функції виконують інфологеми?
9. Як проводиться ініціювання інформаційної хвилі?
10. У чому суть прийому провокації?

СЕМІНАР № 8

Тема: «Холодна війна»

Основні питання, які необхідно висвітлити для розкриття змісту теми:

Менеджмент можливих загроз суверенітету і національній безпеці. Інформаційна безпека держави, основні напрямки державної політики в інформаційній сфері. Стратегії роботи з чужою думкою в національному інформаційному просторі, стратегії заборони інформації, проблема підготовки кадрів. Інформаційна безпека в дії: контроль, санкції, креативність, позитив. Структура державної інформаційної політики України, інститути державної влади в Україні в галузі інформації. Розуміння національної безпеки в інформаційному контексті. Основні напрямки формування державної інформаційної безпеки. Технології забезпечення захисту національного інформаційного простору.

План

1. Виникнення та перебіг протистояння.
2. Інформаційне протиборство часів «холодної війни» з боку СРСР.
3. Інформаційне протиборство часів «холодної війни» з боку США.
4. Перебіг «гонки озброєнь».
5. Результати та довгострокові наслідки.

Знати визначення понять: холодна війна, СРСР, гонка озброєнь, протиборство, політика, наслідки, Збігнев Бжезинський, У.Черчіль, «залізна завіса», Трумен, план Маршалла, НАТО, Варшавський договір, Горбачов.

Питання для самоперевірки

1. Поняття, задачі «холодної війни».
2. Викладіть основні події протистояння.
3. У чому полягало інформаційне протиборство часів «холодної війни» з боку СРСР?
4. Особливості інформаційного протиборства часів «холодної війни» з боку США.
5. Охарактеризуйте перебіг «гонки озброєнь».
6. Підготуйте реферат про результати та довгострокові наслідки війни.
7. Хто такий Збігнев Бжезинський та яка його роль у цій війні?
8. Хто ввів термін «холодна війна» та чому?
9. Опишіть суть «залізної завіси»?
10. У чому полягала «доктрина Трумена»?

СЕМІНАР № 9

Тема: «Інформаційний вплив сучасних ЗМІ»

Основні питання, які необхідно висвітлити для розкриття змісту теми:

Поняття про глобалізаційні процеси в сучасну епоху. Вплив глобалізації на політичну, культурну, соціальну та інформаційну сферу життя суспільства. Роль держави у процесі контролю процесу глобалізації, її позитивні та негативні наслідки. Поняття, види та функції інформаційної безпеки, виклики та загрози сучасності. Особливості національної інформаційної безпеки на окремому прикладі. Проблеми інформаційної безпеки сучасної України. Поняття про дезінформацію та її вплив на політичні події, окремі приклади з сучасної історії. Засоби уникнення або мінімізації негативного впливу дезінформації. Характеристика окремих видів засобів масової інформації. Історичний екскурс виникнення різних видів ЗМІ та їх еволюції. Майбутні перспективи розвитку засобів масової інформації.

План

1. Глобалізація інформаційних технологій.
2. Інформаційна безпека.
3. Національна інформаційна безпека.
4. Глобалізація сучасного світу та його загрози.
5. Дезінформація та види інформаційного тиску.
6. Види ЗМІ та їх характеристика.

Знати визначення понять: інформаційний вплив, глобалізація, ЗМІ, інформаційна безпека, дезінформація, інформаційний тиск, тотальний, політика, громадськість, громадська думка, суспільна свідомість, деструктивний вплив, компромат.

Питання для самоперевірки

1. Поняття та сутність глобалізації.
2. Що таке інформаційна безпека?
3. У чому полягає національна інформаційна безпека?
4. Особливості та загрози глобалізації у сучасному світі.
5. Поняття та сутність дезінформації.
6. Охарактеризуйте види інформаційного тиску.
7. Що таке ЗМІ та яку роль вони відіграють у суспільстві.
8. Опишіть особливості різних видів ЗМІ.
9. Завдяки яким механізмам ЗМІ впливають на суспільну свідомість?
10. У чому полягає деструктивний вплив сучасних ЗМІ на політичне життя держав?

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Глобалізація - процес всесвітньої й економічної, політичної і культурної інтеграції та уніфікації.

Загроза інформаційної безпеки - чинники, що створюють небезпеку для особистості, суспільства, держави і їх інтересів в інформаційному просторі.

Інтернет - всесвітня система об'єднаних комп'ютерних мереж, побудована на базі протоколу IP і маршрутизації IP-пакетів.

Інфологема - це помилкова, перекручена або неповна інформація, що представляє реальні події у вигляді ідеологічних міфів чи політичних пропагандистських вигадок.

Інформація соціальна - інформація про суспільство і процеси, які в ньому протікають.

Інформаційна безпека - стан захищеності особистості, суспільства і держави та їх інтересів від загроз, деструктивних і інегативних впливів в інформаційному просторі.

Інформаційна інфраструктура - сукупність технічних засобів і систем формування, створення, перетворення, передачі користування та зберігання інформації.

Інформаційна злочинність - використання інформаційних ресурсів і (або) вплив на них в інформаційному просторі в протиправних цілях.

Інформаційна система - сукупність інформації, яка міститься в базах даних і забезпечуючих її обробку інформаційних технологій і технічних засобів.

Інформаційне середовище - сукупність технічних і програмних засобів зберігання, обробки і передачі інформації, а також соціально-економічних і культурних умов реалізації процесів інформатизації.

Інформаційна сфера - це сфера загальнолюдської діяльності, пов'язана з отриманням, переробкою, розподілом і використанням інформації.

Інформаційне суспільство - це таке суспільство, в якому кожен міг би створювати інформацію і знання, мати до них доступ, користуватися і обмінюватися ними, з тим, щоб дати окремим особам, громадам і народам можливість повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяти своєму сталому розвитку і підвищувати якість свого життя на основі цілей і принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй і дотримуючись в повному обов'язку і підтримуючи Загальну декларацію прав людини.

Інформаційна зброя - це пристрої і засоби, призначені для нанесення протиправній стороні максимальної шкоди в ході інформаційної боротьби шляхом небезпечних інформаційних впливів.

Інформаційний простір - сфера діяльності, пов'язана з формуванням, створенням, перетворенням, передачею, використанням, зберіганням інформації, що надає вплив, в тому числі на індивідуальну і суспільна свідомість, інформаційну інфраструктуру і власне інформацію.

Інформаційно-технічна безпека - це захищеність елементів інформаційних систем добування, переробки і передачі інформації від інформаційних загроз.

Інформаційно-психологічний вплив - це цілеспрямоване виробництво і розповсюдження спеціальної інформації, що здійснює безпосередній вплив (позитивний або негативний) на функціонування та розвиток інформаційно-психологічного середовища суспільства, психіку і поведінку політичної еліти і населення протилежної сторони.

Інформаційне протиборство (війна) - форма боротьби сторін, що представляє собою використання спеціальних методів, способів і засобів для впливу на інформаційне середовище протилежної сторони і захисту власної в інтересах досягнення поставлених цілей.

Інформаційно-технічне протиборство - різновид інформаційного протиборства, при якому головними об'єктами впливу і захисту є інформаційно-технічні системи.

Інформаційно-психологічне протиборство - різновид інформаційного протиборства, при якому головними об'єктами впливу і захисту є психіка політичної еліти і населення протилежних сторін, системи формування громадської думки, системи прийняття рішень.

Інформаційні ресурси - інформаційна інфраструктура, а також власне інформація та її потоки.

Інформаційні технології - процеси, методи пошуку, збору, зберігання, обробки, надання, поширення інформації та способи здійснення таких процесів і методів.

Інформаційно-телекомунікаційна мережа - технологічна система, призначена для передачі по лініях зв'язку інформації, доступ до якої здійснюється з використанням засобів обчислювальної техніки.

Інформаційний тероризм - використання інформаційних ресурсів і (або) вплив на них в інформаційному просторі в терористичних цілях.

Інформація - відомості, подані в будь-якій формі і будь-якому вигляді, на будь-яких носіях, про осіб, предмети, факти, події, явища і процеси, які мали, мають або матимуть місце в суспільстві, державі і навколишньому середовищі.

Комп'ютерний вірус - це невелика програма, написана програмістом високої кваліфікації, здатна до саморозмноження й виконання різних деструктивних дій.

Консієнтальна війна - це узгоджена за цілями, завданнями, місцем і часом система інформаційно-пропагандистських та психологічних заходів, що

проводяться із застосуванням засобів масової інформації, культури, мистецтва та інших засобів протягом тривалого часу за ретельно розробленим сценарієм.

Маніпулювання масовою свідомістю - впровадження в свідомість ідей, думок і уявлень шляхом масованого поширення спеціально підготовленої за формою і змістом інформації.

Міжнародна інформаційна безпека - стан міжнародних відносин, який виключає порушення світової стабільності і створення загрози безпеці держав і світової спільноти в інформаційному просторі.

Національна інформаційна безпека - це стан захищеності національних інтересів в інформаційній сфері, що визначається сукупністю збалансованих інтересів особистості, суспільства і держави.

Нейро-лінгвістичне програмування - це процес впливу на підсвідомість людини за допомогою слів.

Пропаганда - це вплив на свідомість (підсвідомість), політичне життя і ціннісні орієнтації об'єктів (груп об'єктів) за допомогою розповсюдження поглядів, ідей, навчань з метою формування світогляду з зору, відповідного інтересам впливаючої сторони.

Пропаганда деморалізуюча - це пропагандистський вплив, спрямований на ослаблення психіки людини, загострення його почуття самозбереження з метою зниження морально-бойових якостей до відмови від участі в бойових діях.

Пропаганда конверсійна - це масований пропагандистський вплив на ціннісні орієнтації людини або груп людей з метою зміни його установок, відносин, суджень і поглядів на політику, що проводиться вищим військово-політичним керівництвом країни.

Пропаганда полону - це пропагандистський вплив на людину або групи людей, спрямований на формування позитивних установок по відношенню до здачі в полон як єдиного розумного і безпечного виходу зі сформованої обстановки.

Пропаганда розділова - це пропагандистський вплив, спрямований на розпалювання міжгрупових протиріч на основі розбіжностей релігійного, національного, соціального, професійного і ін. характеру з метою ослаблення єдності в рядах противника аж до його розколу.

Психотронні засоби – це засоби техногенного впливу на фізичний стан і свідомість людини.

Психотропні засоби - це фармакологічні засоби хіміко-біологічного характеру, призначені для впливу на психіку людини на генному або хромосомному рівнях.

Психофізична безпека - це інформаційно-психологічна захищеність психіки, свідомості і системи органів людини і груп людей від енергоінформаційного

впливу.

Засоби масової інформації (ЗМІ) - засоби донесення інформації (словесної, звукової, візуальної) за принципом широкомовного каналу, що охоплює велику (масову) аудиторію і діють на постійній основі.

Засоби масової комунікації - це спеціальні канали і передавачі, завдяки яким відбувається поширення інформаційних повідомлень на великі території.

Сугестія (або навіювання) - це цілеспрямований вплив на особистість або групу (масове навіювання), яке сприймається на рівні підсвідомості і приводить або до появи певного стану духу, почуття, відносини, або до вчинення певних вчинків.

Хакери - це особи, які займаються пошуком незаконних способів проникнення в захищені комп'ютерні системи та мережі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки: навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька; ред.-упор.: О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с.
2. Горбулін, В. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017. 496 с.
3. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти): Підручник / Остроухой Б. В., Петрик Б. М., Присяжнюк М. М. та ін.; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. Київ: КНТ, 2016. 776 с.
4. Інформаційні виклики гібридної війни: контент, канали, механізми протидії: аналіт. доп. / за заг. ред. А. Баровської. Київ: НІСД, 2016. 109 с
5. Історія інформаційно-психологічного протиборства: підруч. / [Я. М. Жарков, Л. Ф. Компанцева, В. В. Остроухов, В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Є. Д. Скулиш]; за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є. Д. Скулиша. Київ: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2015. 212 с.
6. Кулеба, Д. Війна за реальність: як перемагати у світі шейків, правд і спільнот. К.: Книголав, 2019. 384 с.
7. Шейн, Г. Війна. Битви в кіберпросторі. К.: Ніка-Центр, 2019. 296 с.
8. Шимко, О. В. Інформаційні війни: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання. Краматорськ: ДДМА, 2021. 132 с.

Допоміжна література

1. Дорошенко, М. Неоголошені війни Росії проти України у 20 – на поч. 21 ст.: причини і наслідки. К.: Ніка-центр, 2018. 196 с.
2. Демартіно А. «Криве дзеркало»: роль соціальних мереж в операції Російської федерації з анексії Криму. К.: Саміт-Книга, 2020. 248 с.
3. Магда, Є. Гібридна війна: питання і відповіді / Є. Магда // MediaSapiens, 2015. URL: osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/gibridna_viyna_pitannya_i_vidpovidi/undefined/media=print.
4. Магда, Є.В. Гібридна віна – вижити і перемогти / Є.М. Магда. Харків: Віват, 2015. 604 с.
5. Почепцов, Г. Сучасні інформаційні війни. Вид. 2-ге, допов. Київ: Києво-Моги́л. акад., 2016. 502 с.
6. Почепцов, Г. Віртуальні війни. Фейки / Георгій Почепцов. Харків: Фоліо, 2019. 506 с.

7. Сінгер, П., Брукінг Е. Війна лайків: зброя в руках соціальних мереж. Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 320 с.

8. Сунь-Цзи. Мистецтво війни. Львів: Видавництво старого лева, 2015. 215 с.

9. Світова гібридна війна: український фронт. За ред.. Горбуліна В. К.:Фоліо, 2017. 496 с.

Web-ресурси

1. Вишняков, О. Інформаційна війна з Росією: уроки виживання. URL: fakty.ictv.ua/index/readblog/id/1713.

2. Горбулін, В. «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу. Дзеркало тижня. № 2. 2015, 23 січня. URL: [http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viy-na-yak-klyuchoviy-instrumentrosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-_.html](http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viy-na-yak-klyuchoviy-instrumentrosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-.html).

3. Почепцов, Г. Інформаційні війни: тенденції та шляхи розвитку // https://ms.detector.media/ethics/manipulation/informatsiyni_viy_ni_tendentsii_ta_shl_yakhi_rozvitku/

4. Інформаційні війни та майбутнє України [Електронний ресурс] // БЮЛЛЕТЕНЬ СИАЦ. – №100. – Режим доступу: http://siac.com.ua/index.php?option=com_content&task=category§ionid=8&id=129&Itemid

5. Пропаганда [Електронний ресурс] / Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

Навчальне видання

О. В. Шимко

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ

Тематика семінарських занять

для студентів спеціальності «Політологія» денної форми навчання

Редагування, комп'ютерне верстання Я. О. Бершацька

62/2020. Формат 60 × 84/16. Ум. друк. арк. 7,44.

Обл.-вид. арк. 6,63. Тираж 50 пр. Зам. № .

Видавець і виготівник

Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Академічна, 72.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1633 від 24.12.2003